

Orgelmuseum

Koksijde

Twee gewezen orgelbouwers : de heren Arthur Bursens en Romain-Charles Hooghuys in gesprek met de heer F. Dewulf, Burgemeester van Koksijde, ter gelegenheid van de inhuldiging van het orgelmuseum.

Inleiding

Het Orgelmuseum te Koksijde werd met Pasen 1974 ingehuldigd en behaalde voor het eerste seizoen een zeer groot succes.

De vooruitzichten voor 1975 zijn nog beter en zeer aanmoedigend.

Inderdaad, voor de eerste maal in België, kwam een privé-initiatief tot stand om het wekken van belangstelling voor de mechanische muziekinstrumenten te verwezenlijken en het was toen weliswaar een avontuur. De inspanningen van de inrichters werden beloond en het bestuur zal verder, met geestdrift, de presentatie van het Museum verbeteren en nog andere instrumenten opzoeken om de verzameling steeds te verrijken, dank zij het vertrouwen en de steun van onze vriendelijke bezoekers.

De Instrumenten

De meest bekende mechanische muziekinstrumenten kwamen tot stand in de achttiende eeuw, namelijk de kanarieorgeltjes en de draagbare straatorgeltjes (buikorgels)

Ze zijn de voorgangers van onze grotere kermis- en dansorgels.

Een zeker aantal kleinere instrumenten werden vervaardigd, meestal gedurende de negentiende eeuw ; zij zijn in het Museum te zien en te beluisteren alsook allerlei cilinder- en elektrische piano's, pianola's, speeldozen (met cilinder, met platen, met boeken), orchestrions en orgels.

Zelfs enige grammoofonen hebben hier een plaatsje gevonden.

Wij wensen U een aangenaam en vreugdevol bezoek. Dank U.

1903

1. TINGEL - TANGEL cilinderpiano

Rossi - E. Leleux, Leuven (België)

Met de hand opdraaiende snarenpiano. Draaiende rol met ingeslagen pinnen. 170 snaren - 10 melodieën.

1850

2. DRAAGBARE STRAATPIANO

Sasso (Italië)

Zelfdraaiend instrument met ronddraaiende rol (cilinder) met pinnen. 77 snaren - 9 melodieën.

1890

3. PLATENSPEELDOOS VAN HET STAANDE MODEL MET DUBBELE PLAAT

Komet (Duitsland)

Mechanisch plateninstrument met dubbele draaiende platen. De verwisselbare stalen platen zijn voorzien van oordeelkundig aangebrachte pinnen volgens het te spelen muziekstuk. De pinnen raken de tanden van twee metalen kammen die chromatisch zijn gestemd en trillen bij de tokkeling.

Naar wens kan men ook schelletjes in- of uitschakelen. Dit instrument is voorzien van twee kammen, ieder met 166 tanden. Doorsnede van de plaat : 62 cm.

1950

4. DANSORGEL

Gebroeders Decap, Antwerpen (België)

90 toetsen boekorgel. 13 registers.

7 op zang : accordeon, violen, cello, vibrazang, vibraalto, trompetten, audamarus.

6 op tegenzang : accordeon, celeste, saxofoon, jazzfluit, piston, fluit P.-8.

12 bassen, 12 accompagnementen, 248 pijpen.

Slagwerk : 2 accordeons, grote trom, kleine trom, tambour, bekken, charleston, woodblock, 4 koppen, saxo-cimbaal.

1920

5. JAZZBAND ORCHESTRION

Koeningsberg (België)

Piano Jazzband met papieren muziekrollen.

88 toongaten, 214 snaren, 27 pijpen, accordeon, 2 saxofoons, grote trom, kleine trom, bekken, woodblock.

1946

6. ARBURO DANSORGEL

Bursens Hoboken (België)

Jazz Orchestrion

88 toongaten, 10 registers

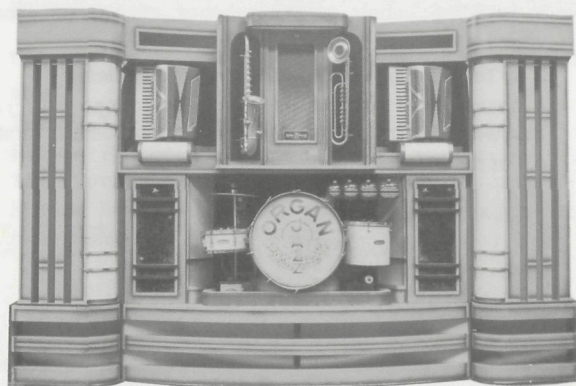
4 op zang : accordeon, viool, klarinet, jazzfluit.

4 op tegenzang : accordeon, saxofoon, cello, celeste.

3 registers : forto, tremolo, tremolo jazz.

8 bassen, 9 accompagnementen, 122 pijpen.

Slagwerk : 1 accordeon, 3 koppen, 2 pokers, grote trom, charleston, kleine trom, borstel, 2 woodblocks, cimbaal, rumba.

1950

4. DANSORGEL

90 toetsen boekorgel - 13 registers

1912

7. ORCHESTRION

Philipps (Duitsland)

Piano-orchestrion met papieren muziekrollen.

88 toongaten.

Piano, xylofoon, grote trom, kleine trom.

1960

8. ELEKTRONISCH DANSORGEL

Frans Decap, Herentals (België)
10 accompagnementen. Slagwerk.

Accordeon, saxofoon, grote trom, kleine trom, tambour, charleston, woodblock.

1920

9. ORCHESTRION Lösche

Leipzig (Duitsland)

Met papieren muziekrollen. 69 toongaten.

Werkt met blaas- en zuigwind.

69 pijpen, 85 pianotoetsen.

1938

10. DANSORGEL

Gebroeders Decap, Antwerpen (België)

72 toetsen boekorgel. 8 registers.

5 op zang : viool, jazz-fluit, vibra zang, accordeon, vibra alto.

3 op legenzang : saxofoon, accordeon, celeste.

8 bassen, 9 accompagnementen, 129 pijpen.

Slagwerk : Grote trom, kleine trom, charleston, rumba, 4 koppen-gong, 2 tamtams, woodblock.

1948

11. ORCHESTRION

Wilro Demey (België)

Met papieren muziekrollen. 88 toongaten. 18 pijpen.

Grote trom, kleine trom, bekken, rumba, woodblock,

3 koppen, accordeon, saxofoon, piano.

1948

12. WEBER UNIKA

Orchestrion (Duitsland)

Met papieren rollen.

66 toongaten, 28 pijpen, 227 snaren, 88 pianotoetsen.

1920

13. ELEKTRISCHE PIANOLA

Pianella Philipps (Duitsland)

Met papieren muziekrollen.

88 toongaten. Piano, xylofoon.

1920

14. ORCHESTRION

Hupfeld (Duitsland)

Met papieren muziekrollen. 77 toongaten.

Piano, pijpen, grote trom, kleine trom, woodblock.

Samenvoeging piano + orgel.

1910

15. «CONDOR» CONCERTORGEL

Hooghuys, Geraardsbergen (België)

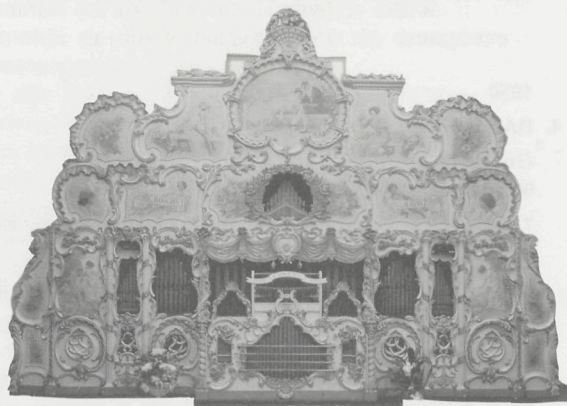
100 toetsen boekorgel.

8 grondbassen en bombardon, doorlopend in 19 contrabassen.

12 alti begeleidingen, 24 violen, harmonische fluit, xylofoon, oktaverende fluit, klarinetten, vox, celesta, musettina en hobo.

19 contrabassen, celli, basfluit, bourdon, celesta en vox humana met tremolo. 12 piccolo's.

Slagwerk : grote trom, kleine trom, castagnetten, woodblock, cimbaal en triangel. 577 pijpen.

1910

15. «CONDOR» CONCERTORGEL

1920

16. DANSORGEL

Mortier, Antwerpen (België)

86 toetsen boekorgel. 8 registers.

3 op zang : viool, piston, vibraton.

4 op tegenzang : cello-zang, cello-grave, saxofoon, celest.

12 bassen, 12 accompagnementen, 154 pijpen.

Slagwerk : grote trom, kleine trom, cimbaal, rumba, woodblock, 2 koppen.

1921

17. ELEKTRISCHE PIANOLA

Pianella Philipps (Duitsland)

Met papieren muziekrollen. 88 toongaten.

Piano, xylofoon.

1948

18. ARBURO DANSORGEL

Bursens, Hoboken (België)

96 toetsen boekorgel. 12 registers.

6 op zang : accordeon, jazzfluit, biphone, viool, viool-octaaf, bourdon.

6 op tegenzang : accordeon, saxofoon, cello, prestant, celesta, groot bourdon.

12 bassen, 12 accompagnementen 210 pijpen.

Jazz, grote trom, borstel, cimbaal, rumba, tambour, triangel, twee woodblocks, poker, 4 koppen.

1918

19. JAZZBAND ORCHESTRION

Kuhl & Klatt (Duitsland)

Met papieren muziekrollen. 70 toongaten, 19 pijpen.

Ingebouwde accordeon, grote trom, kleine trom, bekken, triangel, woodblock.

1920

20. DANSORGEL MORTIER

Antwerpen (België)

91 toetsen boekorgel, 13 registers.

7 op zang : xylofoon, ondamarus, viool, cello, trompetten, alto, klarinetten.

6 op tegenzang : jazz-fluit, celesta, fluit P.-8., vibra-zang, piston, cello-bas.

12 bassen, 12 accompagnementen, 339 pijpen.

Slagwerk : grote trom, kleine trom, bekken, triangel, woodblock.

1920

20. DANSORGEL MORTIER

1895

21. TINGEL-TANGEL Pasquale cilinderpiano

Brussel (België)

185 snaren, 10 melodieën.

Met de hand opdraaiende snarenpiano, draaiende rol met ingeslagen pinnen.

1948

22. ARBURO DANSORGEL

Bursens, Hoboken (België)

Jazz orchestrion.

88 toongaten, 10 registers.

4 op zang : accordeon, viool, klarinet, jazz-fluit.

4 op tegenzang : accordeon, saxofoon, cello, celesta.

3 registers : forto, tremolo, tremolo-jazz.

8 bassen, 9 accompagnementen, 122 pijpen.

Slagwerk : 1 accordeon, 3 koppen, 2 pokers, grote trom, saxofoon, charleston, kleine trom, borstel, 2 woodblocks, cimbaal, rumba.

cimbaal, rumba.

1948

22. ARBURO DANSORGEL

1920

23. ORCHESTRION Concertorgel «De Zwarte Kat»

Mortier, Antwerpen (België)

84 toetsen boekorgel, 8 registers.

4 op zang : viool, piano, grote viool, fluit harmonisch, bourdon.

3 op tegenzang : celesta, fluit P.-8., cello.

12 bassen, 12 accompagnementen, 170 pijpen.

Slagwerk : kleine trom, grote trom, bekken, triangel.

1886

24. SYMPHONION Platenspeeldoos van staande model (Duitsland)

Kam met 130 tanden. Doorsnede van de plaat 54 cm. 10 schelletjes.

Mechanisch plateninstrument met dubbele draaiende platen. De verwisselbare stalen platen zijn voorzien van oordeelkundig aangebrachte pinnen volgens het te spelen muziekstuk. De pinnen raken de tanden van twee metalen kammen die chromatisch zijn gestemd en trillen bij de tokkeling.

Naar wens kan men ook schelletjes in- of uitschakelen.

1920

23. ORCHESTRION
Concertorgel «De Zwarte Kat»

1921

25. KERMISORGEL

Mortier, Antwerpen (België)

67 toetsen boekorgel, 5 registers.

3 op zang : jazz-fluit, undamaries, viool.

2 op tegenzang : cello, bourdon.

12 bassen, 12 accompagnementen, 147 pijpen.

Slagwerk : grote trom, kleine trom, bekken, timbals.

26. ACCORDEON MET LEPELS

Callewaert, Lichtervelde (België)

21 toetsen, 10 lepels.

1890

27. POLYPHON Platenspeeldoos van het staande model (Duitsland)

Mechanisch plateninstrument met dubbele draaiende platen. De verwisselbare stalen platen zijn voorzien van oordeelkundig aangebrachte pinnen volgens het te spelen muziekstuk. De pinnen raken de tanden van

twee metalen kammen die chromatisch zijn gestemd en trillen bij de tokkeling.

Naar wens kan men ook schelletjes in- of uitschakelen. Dit instrument is voorzien van een kam met 78 tanden. Doorsnede van de plaat 69,5 cm.

1919

28. TRAP-PIANOLA, pneumatische vleugelpiano

J. Gunther, Brussel (België)

Zelf-trappend instrument met papieren muziekrollen.

51 toongaten, 88 pianotoetsen.

1890

29. STRAATORGELTJE Gavioli, met cilinder

Zelfdraaiend tongorgeltje.

1904

30. COELOPHONE tongen-orgeltje, met boeken

Gavioli-Thibouville (Frankrijk)

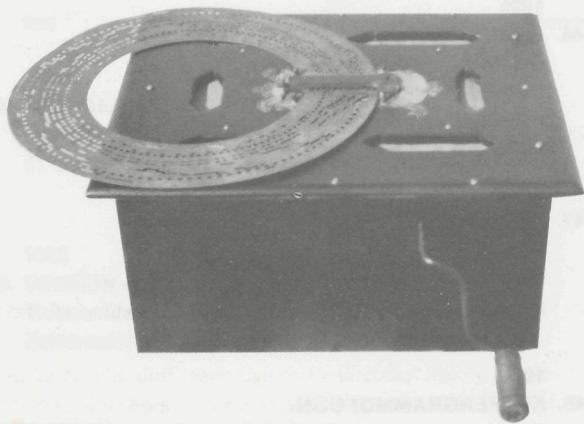
Zelfdraaiend orgeltje, 40 toongaten.

1904

31. ARIOSA, tongen-orgeltje met platen

(Duitsland)

18 toetsen orgeltje met zinken platen.

1904

31. ARIOSA
Tongen-orgeltje met platen

1910

32. GRAMMOFOON met koperen hoorn

(Duitsland, V.S.)

Met 78-toerenplaten.

1910

33. KOFFERGRAMMOFOON

(Zwitserland)

Met 78-toerenplaten.

1930

34. KOFFERGRAMMOFOON

Columbia (V.S.)

Met 78-toerenplaten.

1886

35. ARISTON tongen-orgeltje, met platen

(Duitsland)

24 toetsen, karton platen.

1886

35. ARISTON
Tongen-orgeltje met platen

1930

36. ELEKTRISCHE PIANOLA

Popper (Duitsland)
Met papieren muziekrollen, 88 toongaten.
Met mandoline.

1920

37. TRAP-PIANOLA, pneumatische piano

R. Gunther (Duitsland)
95 toongaten.

1950

38. TRAP-PIANOLA, pneumatische piano

Spaethe (Duitsland)
Met papieren muziekrollen.
Dubbel systeem : 65 - 88 toongaten.

1920

39. ELEKTRISCHE PIANOLA

Pierre Eich (België)
Met papieren muziekrollen.
70 toongaten en mandoline.

1890

40. CILINDER-PIANO

Luis Cassali, Barcelona (Spanje)
Zelfdraaiende straatpiano.
188 snaren, 10 melodieën.

1915

41. TRAP-PIANO, pneumatische piano

Klingmann (Duitsland)
Met papieren muziekrollen.
65 toongaten, 88 toetsen.

1921

42. ELEKTRISCHE PIANOLA

Pierre Eich (België)
Met papieren muziekrollen.
70 toongaten en mandoline.

1920

43. GEWONE PIANO

Heinrich Kempel (Duitsland)
85 toetsen.

1920

44. ELEKTRISCHE PIANO

Pierre Eich (België)
Met papieren muziekrollen.
70 toongaten en mandoline.

1903

45. PLATENSPEELDOOS, tafelmodel

Kalliope (Duitsland)
Klein model.
Kam met 61 tanden. Doorsnede van de plaat 33,5 cm.
Mechanisch plateninstrument met dubbele draaiende platen. De verwisselbare stalen platen zijn voorzien van oordeelkundig aangebrachte pinnen volgens het te spelen muziekstuk. De pinnen raken de tanden van twee metalen kammen die chromatisch zijn gestemd en trillen bij de tokkeling.
Naar wens kan men ook schelletjes in- of uitschakelen.

1925

46. PHONOGRAPHE

His Master's Voice (Engeland)
Met 78-toerenplaten

1930

47. ACCORDEON

Dewaele, Brussel (België)
Met knopen klavier.

1928

48. KOFFERGRAMMOFOON

His Master's Voice (Engeland)
Met 78-toerenplaten

1903

45. PLATENSPEELDOOS, tafelmodel

1950

49. CILINDER-STRAATPIANO

Faventia (Spanje)

71 snaren. Triangel, woodblock, 6 melodieën.

1905

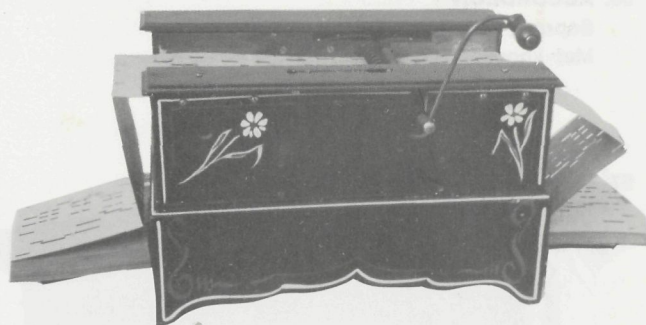
50. TONGEN-ORGELTJE met boeken

Thibouville (Frankrijk)

Zelfdraaiend boekorgeltje. 24 toetsen.

51. OEFENKLAVIERINSTRUMENT

25 toetsen. Werkt met blaaswind.

1905

50. TONGEN-ORGELTJE met boeken

1920

52. HOORGRAMMOFOON

Diamont (België)

Met 78-toerenplaten

1904

53. PLATENSPEELDOOS, tafelmodel

Kalliope (Duitsland)

Groot model. Kam met 104 tanden.

Mechanisch plateninstrument met dubbele draaiende platen. De verwisselbare stalen platen zijn voorzien van oordeelkundig aangebrachte pinnen volgens het te spelen muziekstuk. De pinnen raken de tanden van twee metalen kammen die chromatisch zijn gestemd en trillen bij de tokkeling.

Naar wens kan men ook schelletjes in- of uitschakelen.

XIXe eeuw

54. KANARIEORGELTJE

(Frankrijk)

Zelfdraaiend cilinderorgeltje. 10 tinnen pijpjes.

1918

55. HOORGRAMMOFOON

Met 78-toerenplaten

1934

56. ACCORDEON

Soprani (Italië)
Met knopenklavier

1930

57. ACCORDEON

Hohner (Frankrijk)
Orgelaccordeon met blaasbalgjes en windleidingen

1947

58. DANSORGEL

Frans Decap, Herentals (België)
72 toetsen boekorgel. 7 registers.
4 op zang : viool, vibraton, accordeon, jazz-fluit.
3 op tegenzang : andemaries, saxofoon, celesta.
8 bassen, 10 accompagnementen, 138 pijpen.
Slagwerk : grote trom, kleine trom, tambour, 2 wood-
blocks, charleston, rumba.

1920

59. TINGEL-TANGEL cilinderpiano

Bruylant, Geraardsbergen (België)
Met de hand opdraaiende snarenpiano. Draaiende rol
met ingeslagen pinnen. 170 snaren, 10 melodieën.

1920

60. WEBER UNIKA

Orchestrion (Duitsland)
Met papieren muziekrollen.
66 toongaten, 28 pijpen. 227 snaren, 88 pianotoetsen.

1840

61. SALONORGEL

R. Chomassin Mirecourt (Frankrijk)
Zelfdraaiend instrument met rol (cilinder)
10 koperen trompetten, 59 tinnen pijpen, 4 houten
pijpen, 4 registers.

1925

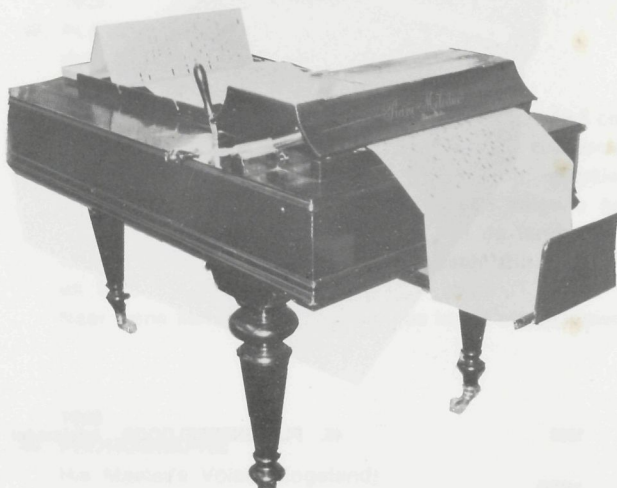
62. WEBER BRABO

Orchestrion (Duitsland)
Met papieren muziekrollen.
79 toongaten, 28 pijpen, piano, xylofoon.

1904

63. MELODICO ORKESTPIANO, met boeken

Racca (Italië)
Zelfdraaiende snaarpiano. 73 toetsen.

1904

63. MELODICO ORKESTPIANO met boeken

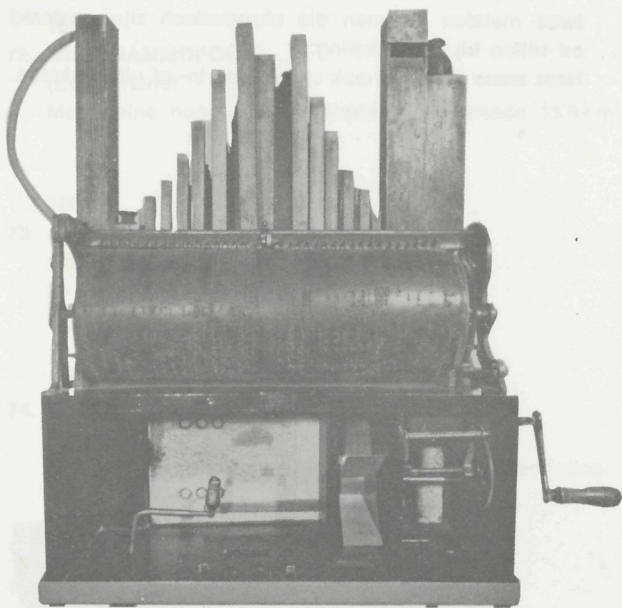
1880

64. CILINDER-SPEELDOOS

Paillard (Zwitserland)
Mechanische muziekdoo met koperen cilinder.
Kam met 32 tanden. 6 melodieën.

65. MINI HOORNGRAMMOFOON

Japan
45-toerenplaat. Werkt met batterijen.

XVIIIe eeuw
80. FLÖTENUHR
 Staand horloge met orgel
 (Zwarte Woud, Duitsland)
 21 houten pijpen

1925
62. WEBER BRABO
 Orchestrion (Duitsland)
 Met papiereren muziekrollen
 79 toongaten, 28 pijpen,
 piano, xylofoon

1870

66. STRAATORGELTJE

Ruth (Duitsland)

Zelfdraaiend pijporgeltje met verstelbare cilinder.
8 melodieën. 58 houten pijpen.

1870

66. STRAATORGELTJE

67. GONGS

6 tonen.

1923

68. KOFFERGRAMMOFOON

Apollo (V.S.)

Met 78-toerenplaten.

69. SYMPHONION, platenspeeldoos met kruk.

Kam met 39 tanden. Doorsnede van de plaat 14,5 cm.
Mechanisch plateninstrument met dubbele draaiende platen. De verwisselbare stalen platen zijn voorzien van oordeelkundig aangebrachte pinnen volgens het te spelen muziekstuk. De pinnen raken de tanden van

twee metalen kammen die chromatisch zijn gestemd en trillen bij de tokkeling.

Naar wens kan men ook schelletjes in- of uitschakelen.

69. SYMPHONION, platenspeeldoos met kruk

1922

70. ELEKTRISCHE PIANOLA

Kuhl & Klatt (Duitsland)

Met papieren muziekrollen. 70 toongaten, 88 toetsen.

1920

71. ELEKTRISCHE PIANOLA

Pierre Eich (België)

Met papieren muziekrollen. 70 toongaten en mandoline.

1910

72. MINIGRAMMOFOON

(Zwitserland)

Met kleine hoorn. 78 toerenplaat. Doorsnede 13,5 cm.

1886

73. ARISTON, tongen-orgeltje, met platen

(Duitsland)

24 toetsen, karton platen.

1930

74. ELEKTRISCHE PIANOLA

Popper (Duitsland)

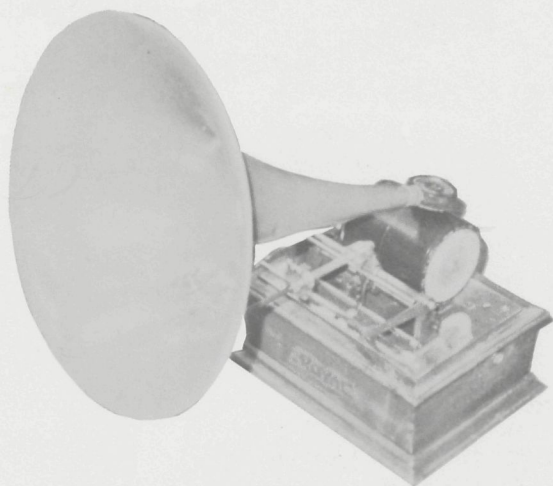
Met papieren muziekrollen. 88 toongaten, mandoline.

1890

75. PATHÉ GRAMMOFOON

Frankrijk.

Met hoorn, wassen cilinderrollen.

1890

75. PATHÉ GRAMMOFOON

1900

76. NOTEERTROMMEL

Waarop muziek wordt overgeschreven voor draaiorgel.

77. KAPTAFEL

Voor het perforeren van orgelboeken.

78. KAPELHARMONIUM

Anneessens, Menen (België)

61 toetsen.

XIXe eeuw

79. HANGEND HORLOGE MET SPEELDOOS

Met cilinder. Speelt om het uur een melodie.

XVIIIe eeuw

80. FLÖTENUHR, staand horloge met orgel

(Zwarte Woud, Duitsland)

Voorzien van een houten cilinder.

21 houten pijpen. Werkt met blaaswind.

1928

81. GRAMMOFOON met houten hoorn

Garrard, Engeland

Lengte van de hoorn : 1,32 m., doorsnede : 0,75 m.

Met 78-toerenplaten

1920

82. JAZZ-BAND CILINDERPIANO (snaren en accordeon)

De Mascio (België)

Met ingebouwde accordeon, grote trom, kleine trom en bekken.

83. GEWONE PIANO

Rolfe, Engeland

73 toetsen.

1925

84. JAZZ-BAND

Popper (Duitsland)

Met papieren muziekrollen.

88 toongaten. Ingebouwde accordeon, grote trom, kleine trom, bekken, woodblock, triangel.

85. HARMONIUM

61 toetsen.

1922

86. GRAMMOFOONMEUBEL

Victrola

Met 78-toerenplaten

1904

87. TONGENORGELTJE met platen

Ariosa (Duitsland)

18-toetsen orgeltje met zinken platen.

1895

88. TONGENORGELTJE

Mignon (Duitsland)

Met papieren rollen. 22 toongaten.

1920

89. MEUBELGRAMMOFOON PATHÉ

Met 78-toerenplaten.

1925

90. TREKACCORDEON

Meineld & Herold (Duitsland)

91. KOFFERGRAMMOFOON

(Frankrijk)

Met 78-toerenplaten

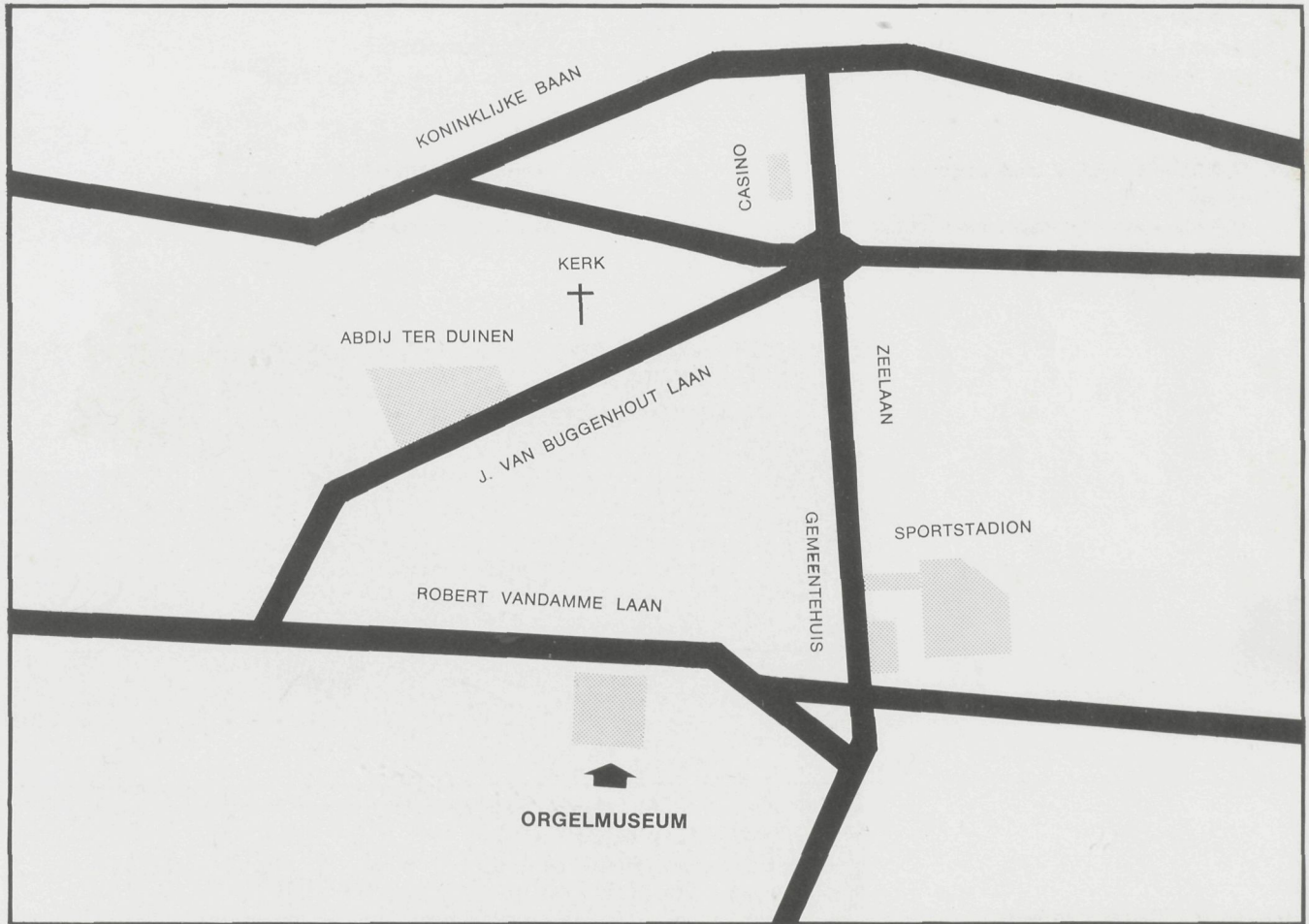

Dhr en Mw Daniël Dagraed.

NATIONAAL ORGELMUSEUM KOKSIJDE (België)

R. Vandammestraat 45 - Tel. (058) 51 22 98

Conservator : Daniël DAGRAED

BIBI MORTIER ORGEL (1920)

Folkloreorgel met 67 toetsen.

Dit mooie orgel wordt gebruikt om feestelijkheden
en folkloredagen op te luisteren.

Alle inlichtingen in het museum.